

urun luonnonsuojeluyhdistys ry
Martinkatu 5, 20810 TURKU
<http://www.sll.fi/turku>
Pj. Katja Samsten
Email: katja.samsten@gmail.com,
turku@sll.fi

Turun kaupunki, Kaupunkiympäristötoimiala
PL 355, 20101 TURKU
kaupunkisuunnittelu@turku.fi

MUISTUTUS

Turun yleiskaava 2029: kaavatunnus 1/2009, diaarinumero 13278-2012

1. Muuttuvat alueet; aluekohtaiset tarkastelut

Keskustan muuttuvat alueet:

8. Kupittaaan siirtolapuutarha

Kupittaaalla sijaitseva kaupunkilaisten rakastama siirtolapuutarha on paikalliskulttuurin ja -historian elävä ylpeydenaihe. Kaupungin oma ilmastosuunnitelma, tavoitteet kaupungin viherryttämiseksi sekä luonnon monimuotoisuuden vaalimiseksi ja edistämiseksi kertovat sen, minkä jo tiedämme: Kupittaaan siirtolapuutarha on säilytettävä. Sen olemassaolosta pitäisi olla kiitollinen ja ylpeäkin. Jo miltei 90 vuoden ajan kaupunkiluontoamme vaalinut pyhättö on myös monen elämänmuodon kaunis koti. Osana kaupungin viherverkkoa siirtolapuutarha on juuri nykyisellä paikallaan arvokas. Maaperän siemenpankki, alueella elävät lintu-, hyönteis-, nisäkäs- ja nilviäislajit ovat kaikki oleellisia osia luonnon monimuotoisuutta. Palstojen alue toimii myös ekologisena käytävänä Kupittaaan viheralueiden ja Mäntymäen välissä, sekä toisaalta koko ajan kapeutuvien, vielä toistaiseksi kasvipeitteisten tienpiennarten kautta Vasaramäen ja Luolavuoren suuntaan, liikkuvampien eläinten, kuten lintujen, osalta myös keskustan puistojen suuntaan.

Alueen osittainen säästäminen ei tule riittämään, vaan se tulee suojata kokonaisuudessaan. Alueen puut ja kasvillisuus puhdistavat hengitysilmaa, sitovat kosteutta ja suovat varjoa helteillä ihmisille ja muille elämän ilmenemismuodoille. Hulevesien hallinnan kannalta pinnoittamattoman maan säilyttäminen on myös kannatettavaa. Pienipiirteisen puutarhan ja pikkumökkien esteettisellä ja mielialaa nostattavalla näkymällä ja kokemuksella on myös aitoa itseisarvoa. Matkailu- ja virkistyskohteena puutarha on vielä arvottomatta; Kupittaaan liikunta-, opiskelu- ja tiedekeskittymän asiakkaat, opiskelijat ja työntekijät, sekä Turkuun saapuvat turistit saattaisivat piipahtaa mielellään satumaassa kerrostaloalueen piha-alueen laitamille jätetyn puistoläntin sijaan.

Ruokaturva, paikallinen omavaraisuus, yhteisöllisyys ja hyötykasvien viljelyyn liittyvät kansalaistaidot ja toiminta ovat tätä päivää. Kenties lähitulevaisuudessa meidän selviytymisemme on riippuvaista niistä taidoista, joita pienet päiväkotilapset ovat reippaina harjoitelleet Kupittaaan siirtolapuutarhan suojissa. Paikka, sen historia ja kulttuuri on ainutkertainen, eikä sitä voi siirtää tai kopioida muualle. Siirtolapuutarhan kohtalo tulee paljastamaan kaupunkimme sivistyksen todellisen tason. Sen tuhoaminen^[SEP] olisi osoitus näköalattomasta kaupunkisuunnittelusta, juurettomuudesta, taantumuksellisesta ajattelusta ja edesvastuuttomasta päätöksenteosta.

Skanssi-Uittamo:

20. Skanssi

Alueen asemakaavoissa ei ole riittävällä tavalla huomioitu liito-oravien kulkureittien säilymistä alueella, joten ne olisi ollut syytä määrittää ja merkitä karttaan edes yleiskaavassa.

Nummi-Halinen

27. Koroinen

Koroistenniemen ja Halisten väliin jäävä niitty- ja peltoalue toimii tätä nykyä ulkoilureitillä viihtyville ihmisille liikenteen melulta ja pakokaasuilta suojaavana puskurivyöhykkeenä. Suunnittelualan viihtyisyyttä ja terveysvaikutuksia olisi helppo edistää lisäämällä puustoisuutta ja kehittämällä viheryhteyksiä, jotka kunnioittaisivat alueen luontoa, kulttuurihistoriaa sekä ihmisten hyvinvointia. Ekologiset yhteydet sekä luonnon omien prosessien esteetön toiminta on turvattava. Paras saatavilla oleva tieto tulisi olla käytössä ja ymmärretty. Peltoviljelystä vapautuvaa alaa voisi elävöittää esimerkiksi syötävin metsäpuutarhoin sekä puita, pensaita ja heiniä kasvavin viheryhteyksin.

Koroisten niitty- ja peltoalueen lounaiskulmauksessa, ja etenkin Koroisten tilan lähiympäristössä vaikuttava Elävän Kulttuurin Koroinen tiedetään merkittäväksi yhteisöllisyyttä, ekologiaa ja paikalliskulttuuria edistäväksi suunnannäyttäjäksi ja toimijaksi. Yhteiskäytössä olevissa tiloissa, pihapiirissä ja lähialueella on monenlaista toimintaa, jotka kaikki omalla tavallaan tukevat siirtymää kohti ekologisempaa ja eettisempää elämäntapaa. Eteenpäin vievää uudenlaista ajattelua ja tapaa oppia edustaa myös Turun Feeniks-koulu.

Alueella sijaitsee maamme ensimmäinen permakulttuuria toteuttava ja esittelevä malli- ja opetustilojen kokonaisuus.”*Permakulttuuri on ekologiaan perustuva suunnittelumenetelmä, jonka avulla pyritään luonnon prosesseja jäljittelemällä ja niitä hyödyntämällä kehittämään kestäviä järjestelmiä, jotka täyttävät yhtä lailla yksittäisen ihmisen, ihmisyhteisöjen kuin maapallonkin tarpeita lyhyellä ja pitkällä aikavälillä. Nämä järjestelmät voivat olla esimerkiksi ruoan ja energian tuotantoon, asumiseen tai taloudellisen toiminnan organisointiin liittyviä järjestelmiä.*” (Elävän Kulttuurin Koroinen, 2022)

Alueella toimivat yhdistykset ja vapaaehtoiset ihmiset ovat edelläkävijöitä maankäytön suunnittelun ja yhteiskunnallisen muutoksen saralla. Suunnittelualan tuntumassa on siis erityisiä voimavaroja ja hyödyntämätöntä potentiaalia, mitä vanhentumassa olevaa maailmankuvaa edustavassa yleiskaavaehdotuksessa ei ole onnistuttu tunnistamaan tai haluttu tunnustaa.

Pyöräilyyn ja kävelyyn soveltuvaa reitistöä voisi hieman kaunistaa ja järkevöittää. Kaavoituksessa tulisi myös huomioida Koroistentieltä itään tai koilliseen haarautuva polku, jonka tunnettu historia ulottuu vuosisatojen taa. Paikallisia olosuhteita ymmärtävää ja kunnioittavaa (ekologisesti järkevää) pienimuotoista metsittämistäkin olisi hyvä harkita.

Uuden, tarpeettoman tien sekä 1000 asukkaan asuinalueen rakentamisesta tulee luopua. Olemassa olevien teiden tuntumaan voisi harkita jotain pienimuotoista rakentamista, joka olisi maisemaa kunnioittavaa ja negatiivisilta ympäristövaikutuksiltaan vähäistä. Alueen eläin- ja kasvikkunnalle tulisi jättää riittävästi elintilaa ja rauhaa.

Suunnittelualan koilliskulmauksesta saapuvan, kaukolämpöä tuottavan Koroisten sähköaseman pohjoispuolelta ohittava ja lopulta Vähäjokeen yhtyvän Topinojan uomaa ei tule siirtää. Monelta jää

huomaamatta, kuinka kauniisti se jyrkkine rinteineen meanderoi. Nimestään huolimatta se ei ole oja, vaan eläväisesti virtaava upea puro. Muutosalueen kohdalta kohti Vähäjokea Topinojan uoma lienee pääosin luonnon itse muokkaamaa eikä ihmisen suoristamaa ja kaivamaa.

Etelä-Suomen osalta savimaiden purot on luokiteltu uhanalaisuuden arvioinnin loppuraportissa (*Suomen Luontotyyppejen uhanalaisuus 2018*) äärimmäisen uhanalaiseksi luontotyyppiä. Yleiskaavaehdotuksessa ennakoitu Topinojan uoman mahdollinen siirtäminen olisi virhe, ja sillä olisi monenlaisia muutoksia vesistöön ja sen tilaan. Toimet vaatisivat hankkeelle myös lupaviranomaisen lupaa. Vesilain 3. luvun 2. § useampikin kohta konkretisoituisi kuvatun kaltaisen vesitaloushankkeen edetessä.

29. Vanha Tampereentie

Suunnittelualueetta sivuaa historiallisen Varkaantien melko hyvin säilynyt osuus. Peräti 1400-luvulle asti ajoittuvissa kirjallisissa lähteissä mainittu Varkaantie kuljettaa nykyistä Virusmäentietä pitkin Raunistulan puutaloalueen halki, kauniisti maastonmuotoja huomioiden. Virusmäentie päättyy ennen Vanhaa Tampereentietä. Historiallinen Varkaantie jatkuu Vähäjoen ylittävän Maarian kirkkosillan kautta ja sitten Maarian kirkon ja pappilan välistä. Virusmäentien pohjoista päätyä sekä Vanhan Tampereentien lyhyttä osuutta ja ympäristöä voisi kaunistaa ja elävöittää. Tämä olisi hyvä toteuttaa jalankulkua, pyöräilyä, luontoa, historiaa ja maisemaa kunnioittaen. (ks. Museovirasto: Varkaantie:

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4096)

Raskas liikenne ja vilkkaampi henkilöautoliikenne tulisi mahdollisuuksien mukaan ohjata hyödyntämään (Vanhan Tampereentien asemesta) niille paremmin soveltuvia isompia väyliä, kuten esimerkiksi Turun kehätietä ja Tampereen valtatieä.

2. Ilmastovaikutusten arviointi

Ilmastovaikutusten arviointi on puutteellinen. Valittu laadullinen, kuvaileva menetelmä, ei anna konkreettisia työkaluja tai vertailutietoa ilmastovaikutusten arviointiin näin laajassa suunnitelmassa. Perustelut laadullisen arvioinnin valintaan ontuvat; tehtävän haastavuus ja tulosten yksinkertaistavuus eivät ole riittäviä argumentteja. Ilmastovaikutusten laskennalliseen arviointiin on olemassa useita aluetasoisia työkaluja, joita hyödyntämällä saadaan käsitys vähintään toteutuvien suunnitelmien päästöjen suuruusluokasta. Laskelmien avulla voidaan arvioida vaihtoehtoisten suunnitelmien vaikutuksia - laadullisen arvioinnin avulla tätä ei voida kunnolla tehdä.

Arvioinnissa ehdotettu laajempi kaupunkitasoinen selvitys metsitykseen soveltuvista alueista on kannatettava ajatus. Kaupungin omistamien potentiaalisten maiden metsitys olisi myös toteutettava mahdollisimman nopeasti.

Energiatehokkuuden parantumisessa on huomioitu lähinnä leudontuvien talvien vaikutus lämmitykseen, mutta mainintaa kuumenevien kesien vaikutuksesta rakennusten jäädyttämiseen ei löydy.

3. Viherympäristö

Viherympäristö, maisema ja muinaisjäännökset -selvitys karttoineen paljastaa surullisen selvästi hiipuvan kaupunkiluonnon kaventuvat elinmahdollisuudet. Urbaani ympäristö on lajistolle lähtökohtaisestikin hankala, mutta sirpaloituvat elinalueet ja jatkuvasti kaventuvat levittäytymisreitit tekevät populaatioiden selviytymisestä ja yksilöiden lisääntymisestä ja

luontaisesta uusien elinympäristöjen valtaamisesta, lajiryhmästä riippumatta, vaikeaa tai mahdotonta. Esitetty suunnitelma ei tarjoa tähän parannusta eikä positiivisia tulevaisuusskenaarioita.

Selvityksessä jäi hiukan epäselväksi se, miten maisemansuojelu on tässä huomioitu? Maisema mainitaan kyllä otsikossa, mutta sisältöä sille ei löydy. Mitkä siis ovat tavoiteltavia maisema-arvoja ja missä?

Yhdistys ehdottaa selvitysten täydentämistä ainakin pienvesien osalta. Isoimmat purot on jo hienosti huomioitukin, ainakin karttaan merkitsemällä, mutta vaatimattomimmat pienvedet ovat maankäytön muutosten alle jäävinä jatkuvan uhan alla ja kaipaisivat huomiota.

Ympäristöterveyteen kytkeytyvät hiljaiset alueet sekä pimeät alueet voisi myös koota kartaksi yleiskaavaa täydentämään. Valosaasteelta vapaat ja luonnonhiljaisuutta tarjoavat elpymisalueet ovat kansanterveydellisestikin merkittävässä asemassa.

4. Yhdyskuntarakenne

Pomponrahkan parkkipaikan alueelle ja sen läheisyyteen merkityt TP-2-alueet eivät kaavamääräyksistä huolimatta tule suojaamaan herkän Natura-alueen luontoarvoja, joten ne on poistettava. Suon vesitalous ja suolle kulkeutuvan veden laatu tulevat heikkenemään, kuten Natura-arvioinnissakin todetaan. Alue tulee säilyttää avoimena ja mieluummin rakentaa Pomponrahkalta tuleville ja Kuninkojaan valuille vesille laskeutusaltaita. Paikalla on potentiaalia isommankin kosteikon perustamiseen. Pomponrahkan alueen arvo kaupunkilaisten päiväretkikohteena tulisi myös nähdä selkeämmin ja hyvinvointia laajemmin lisäävänä. Ekosysteemipalvelujen ja virkistyskäytön tukeminen on tavoiteltavampaa, kuin kaikkialle levittäytyvän kaupallisuuden ja teollisuuden tukeminen, etenkin kun lähellä on näin merkittävä luontoalue, jossa vielä pääsee hetkeksi erämaatunnelmaan kaupungin rajojen sisäpuolella.

Turussa 23.3.2022

Turun luonnonsuojeluyhdistys

Katja Samsten
Puheenjohtaja

Marja Haatanen
Varapuheenjohtaja